

Annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi

Examining the relationship between mothers' digital parenting attitudes and family-child internet addiction

Duygu Arıcı Doğan¹ ve Saniye Selin Döğner²

¹Sorumlu Yazar, Arş.Gör., Biruni Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Çocuk Gelişimi Bölümü, İstanbul, Türkiye, e-mail: ddogan@biruni.edu.tr ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4853-4637>

²Öğr.Gör., İstinye Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, İstanbul, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9988-3127>

Makale Bilgisi	Öz
<p>Araştırma Makalesi</p> <p>Gönderilme: 28 Eylül 2022 Düzeltilme: 22 Ekim 2022 Kabul: 2 Aralık 2022</p> <p>Anahtar kelimeler: Çocuk, Dijital ebeveynlik tutumu, Aile-çocuk internet bağımlılığı</p>	<p>Bu araştırma 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın yöntemini nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama deseni, örneklemini ise 12-17 yaş çocuğa sahip 107 anne oluşturmaktadır. Veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", "Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği" ve "Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği" kullanılmıştır. Elde edilen veriler SPSS 22 paket programı kullanılarak analiz edilmiş, betimsel analizini yapmak amacıyla frekans dağılımları incelenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman's Korelasyon Testi kullanılmıştır. Çalışmaya katılan annelerin %50,5'i kız, %49,5'i erkek çocuğa sahipken, yaş ortalaması 14 olarak belirlenmiştir. Cinsiyet, teknolojik cihaz kullanım süresi, teknolojik cihaz kullanım kurallarının olması ve ölçeklerin alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir.</p>
Article Info	Abstract
<p>Research Article</p> <p>Received: 28 September 2022 Revised: 22 October 2022 Accepted: 2 December 2022</p> <p>Keywords: Child, Digital parenting attitude, Parent-child internet addiction</p>	<p>This study examined the relationship between the digital parenting attitudes of mothers with children aged 12-17 years and family-child internet addiction. The method of the study was relational survey design, one of the quantitative research methods, and the sample consisted of 107 mothers with children aged 12-17 years. "Personal Information Form," "Digital Parenting Attitude Scale," and "Family-Child Internet Addiction Scale" prepared by the researchers were used to collect data. The data obtained were analyzed using SPSS 22 package program, and frequency distributions were examined to make a descriptive analysis. Spearman's Correlation Test was used to determine the relationship between variables. While 50.5% of the mothers who participated in the study had girls and 49.5% had boys, the average age was determined as 14. It was determined that there was a significant relationship between gender, duration of technological device use, having technological device usage rules and the sub-dimensions of the scales.</p>

1. Giriş

Bilgi ve iletişim teknolojileri alanında yaşanan hızlı değişimler sonucunda teknoloji yaşamımızın vazgeçilmez bir parçası olmuştur. İnternet erişimi ve kullanımı yetişkinler kadar çocuklar için de oldukça önemli bir hale gelmiştir. Çevrimiçi teknoloji, akıllı telefon, sanal oyunlar ve internet, çocukların son dönemlerde günlük yaşamı içerisinde yer almaya başlamıştır (Suhail ve Bargees, 2016). Bu durum çocukların ve ebeveynlerin yaşamını kolaylaştırıcı ve yararlı görünse de birçok riskli durumu beraberinde getirmektedir. Bu yüzden dijital araçları sadece

* Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 09.04.2021 tarih ve 2021/50-13 sayılı karar ile Biruni Üniversitesi Etik Kurul Koordinatörlüğü'nden alınmıştır. Tüm sorumluluk yazara aittir.

Kaynak göster: Arıcı Doğan, D. & Döğner, S.S. (2023). Annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 9 (1), 1-14. DOI: <https://doi.org/10.24289/ijsser.1181453>

olumlu yönleri ile değerlendirmek doğru bir yaklaşım değildir (Valecke vd., 2011). Çocuğa yalnızca telefon, tablet, bilgisayar ve interneti tanıtmak ve bu imkanları erişilebilir kılmak ebeveynlerin görevi olarak tanımlanmamaktadır (Canbek ve Sarıoğlu, 2007). Anne babalar çoğunlukla çocukların çevrimiçi deneyimlerine sınırlayıcı, kontrolcü ya da takip edici şekilde yaklaşmaktadır (Álvarez vd., 2013; Kenley, 2011; Valcke vd., 2010). Halbuki teknolojinin kontrolsüz kullanımının çocukların gelişimini psikolojik, sosyolojik, fiziksel ve akademik birçok alanda etkileyeceği bilindiğinden ebeveynlerin çocukların dijital dünyasında iyi bir model olmaları, doğru rehberlik etmeleri, teknolojiyi doğru şekilde kullanmalarını sağlayabilmeleri oldukça önemlidir. Çünkü dijital çağda ebeveynlerin görevleri de değişime uğramış ve yeni bir ebeveynlik rolü olan dijital ebeveynlik kavramı ortaya çıkmıştır (Parmar, 2017; Rode, 2009; Yay, 2017; Yurdakul vd., 2013). Çocukların dijital araç kullanımı ve dijital ortamlarda geçirdikleri zamanın kontrolü ve sorumluluğunu sağlamada ailelere önemli görevler düşmektedir.

Yapılan çalışmalar çocukların teknolojik araçlarla gün içerisinde uzun saatler zaman harcadıklarını ve bu zamanı tek başına geçirdiğini göstermektedir. Chisholm (2006) çalışmasında, 8-18 yaş aralığındaki çocuk ve ergenlerin günde ortalama 8 saatini teknolojik araçları kullanarak geçirdiklerini belirtmektedir. İnterneti 6-12 saat arasında kullananların oranı ise %16,4'dür. Bu oranlar dikkate alındığında internet bağımlılığı, teknolojik gelişmelerde yaşanan hızlı değişiklikler nedeni ile son dönemlerde üzerinde sıkça durulan kavramlardan biri olmuştur. Yapılan çalışmalar da gösteriyor ki internet bağımlılığı üzerinde durulması gereken son derece elzem bir parametredir. Bu durumun ortadan kaldırılması ya da en aza indirgenmesi için aile çocuk arasındaki etkileşimin sağlıklı gerçekleşmesi gerekmektedir. Çocukların dijital araçları doğru kullanımının gelişmesi için ailelerin iyi model olmaları, sergiledikleri tutum ve davranışlarının tutarlılık göstermesi ve anlayışlı bir yaklaşım içinde olmaları gereklidir.

Bu bilgileri göz önünde bulundurduğumuzda dijital çağın getirdiği hızlı değişimlere ayak uydurmak ve risklerini en aza indirebilmek için ailelere önemli görevler düşmektedir. Literatür incelendiğinde yapılan çalışmaların demografik değişkenler odaklı olduğu, internet bağımlılığı üzerinde daha fazla yoğunlaştığı ve dijital ebeveynlik kavramı üzerine çalışmaların sayısının sınırlı olması bu çalışmaya duyulan ihtiyacı artırmıştır. Buradan hareketle çalışmanın amacını, annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi oluşturmaktadır. Böylece literatüre özgün bir katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

2. Literatür

Son yıllarda yapılan çalışmalar çocukların özellikle ergen (12-17 yaş) ve gelişmekte olan yetişkinlerin (18- 29 yaş) internete daha kolay erişebildiği de dikkate alındığında, teknolojik cihazlarla bağımlılık derecesinde uzun saatler harcadıkları üzerine odaklanmaktadır. Çocuklarda internet bağımlılığının en büyük göstergesi, akademik başarı, mesleki performans ve günlük rutinler dahil olmak üzere düzenli sosyal hayata müdahale edilmesiyle sonuçlanan zaman kaybıdır (Chou vd., 2005). Beard (2005) kişilerin, bilişsel ve duygusal sorunlarla karşılaşmasının yanında, meslek alanı ve sosyalleşmesinin internetin aşırı kullanımına bağlı olarak bozulduğu zaman bağımlı sınıfına girdiğini ifade eder.

İçerisinde bulunduğumuz dijital dünyada en fazla riske sahip grup çocuklar ve gençler olarak ifade edilmektedir. Teknolojik gelişmelerin olumlu birçok etkisi olsa da (Middlebrook, 2016), dijital dünyadaki risklerin farkına varamayacak olan çocukların korunması için ailelere önemli görev ve sorumluluklar düşmektedir (Corsini ve Wedding, 2015; Corman, 1996). Geçmişten günümüze gelişimsel süreçlerin sağlıklı tamamlanabilmesinde ailelerin göz ardı edilemeyeceğini ve önemini vurgulayan; aile sistemleri kuramı (Nazlı, 2016), bilişsel-davranışçı kuram gibi birçok kuram ortaya çıkmıştır (Yavuzer, 2000; Yıldız, 2004). Tüm bunlar da göz önüne alındığında çocuk ve ergenlerin yaşadıkları sorunların ebeveynlerinden bağımsız araştırılmayacağı (Austin ve Sciarra, 2015) savunulmaktadır. Çevrimiçi ortamlarda çocukların güvenliğinin sağlanması için dijital ebeveynliğin oldukça önemli bir rolü olduğu düşünülmektedir (Rode, 2009). Dijital ebeveynlik; teknolojik araçları kullanabilen, dijital dünyanın avantajları ve risklerinin farkında, çocuğuna dijital araçların kullanımında doğru model olabilen, riskli durumlarda çocuğunu gerekli şekilde sanal dünyadan koruyabilen ve teknolojik gelişmelere açık görüşlü bakabilen anne babalar olarak tanımlanmaktadır (Yurdakul vd., 2013). Bu bağlamda ebeveynlerin çocuklara doğru model olmaları değerlidir.

İnsanlar artık günün büyük bir bölümünü dijital araçlarla (telefon, tablet, bilgisayar vb.) geçirmekte ve internet kullanımı hayatlarının önemli bir kısmını temsil etmektedir. TÜİK'in (2020) hane halkı bilişim teknolojileri kullanım araştırması raporuna göre; internet kullanım oranı 2020 yılında 16-74 yaş grubundaki bireylerde %79 ve internet kullanım oranının erkeklerde %84,7, kadınlarda %73,3 olduğu bildirilmiştir. 2019 yılı raporunda ise bu oran %75,3 olduğu görülmektedir. Hanelerin 2019 yılında evden internete erişim imkanına sahip olma oranı %88,3 iken, 2020 yılındaki raporlara göre bu oran %90,7 olarak belirtilmiştir. Bu veriler ışığında, her geçen gün

bilişim teknolojilerine erişim imkanının ve kullanımının arttığı söylenebilir. Durak Batıgün ve Hasta'nın 2010 yılında gençlerle yaptıkları çalışmada günde interneti ortalama 0-2 saat arasında kullanan katılımcıların oranı %47,4, 3-5 saat arasında kullananların oranı ise %36,2 olarak ortaya çıkmıştır. Yine RTÜK'ün (2019) çocukların yeni medya kullanımı ve siber zorbalık kapsamında ortaokul öğrencileri ile gerçekleştirdiği araştırma sonucunda da evinde televizyon bulunanların %98,4 olduğu, %63,3'ünün cep telefonuna sahip olduğu, %90,7'sinin ise tablet ve telefon gibi akıllı araçlar ile internete erişebildiği bulunmuştur. Tüm bu sayısal değerler dikkate alındığında teknoloji bağımlılığının olasılığı her geçen gün artmaktadır. Yetişkinler kadar çocuklar da riskli grubu oluşturmakta ve gün geçtikçe internette geçirdikleri süreler uzamaktadır. Bu durumun da internet bağımlılığına yol açma ihtimali oldukça yüksektir. Özsoy (2009) internet bağımlılığını; kullanımı sınırlandırmakta zorlanma, okul başarısı ve sosyal yaşama olan olumsuz etkilerine rağmen kullanmaya devam etme, internet erişimine sahip olamadığında endişe, stres, öfke gibi duygular yaşama belirtileri ile ortaya çıkan bağımlılık türü olarak tanımlamaktadır. Yani kişinin yaşamını fiziksel, bilişsel, sosyal ve duygusal yönden olumsuz olarak etkilediği için son derece önemlidir. Bu açıdan alan yazındaki çalışmalar ve bilgiler ışığında internet kullanımının kontrollü ve sağlıklı şekilde gerçekleşmesi, güvenli çevrimiçi ortamlarda vakit geçirilmesi, internette geçirilen zamanın kaliteli olması aile çocuk iş birliğinin sağlanması ile mümkün olacaktır. Çocukların dijital ortamlarda olumsuz etkileri en aza indirgeyecek şekilde bulunması ebeveynlerin dijital ebeveynlik kazanımları ile kolaylaştırılabilecektir.

3. Yöntem

Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 09.04.2021 tarih ve 2021/50-13 sayılı karar ile Biruni Üniversitesi Etik Kurul Koordinatörlüğü'nden alınmıştır. Bu araştırma 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılıkları arasındaki ilişkinin yaş, cinsiyet, internet kullanım süresi, türü, kuralları gibi çeşitli değişkenlerle arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla yapılmıştır.

3.1. Araştırmanın modeli

Araştırmanın amacını gerçekleştirmek için nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. İlişkisel tarama modeli; iki ya da daha fazla sayıdaki değişken arasında, birlikte değişim varlığı veya derecesini belirlemeyi amaçlayan bir araştırma modelidir (Karasar, 2005).

3.2. Evren ve örneklem

Araştırmanın evrenini 12-17 yaş çocuğa sahip anneler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise 12-17 yaş çocuğa sahip, çalışmaya katılmayı kabul eden, ulaşılabilen, İstanbul Zeytinburnu'nda ikamet eden anneler oluşturmaktadır. Çalışma grubu seçilirken seçkisiz olmayan örnekleme yöntemlerinden uygun örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Uygun örnekleme; süre, maddiyat ve güvenilirlik açısından en uygun olan ve araştırmaya gönüllü katılımcıların seçtiği yöntemdir (Koç-Başaran, 2017).

3.3. Araştırmanın sınırlılıkları ve güçlü yönleri

Araştırmada, yaş, cinsiyet, öğrenim durumu gibi değişkenlere göre analizler yapılmıştır. İleriki çalışmalarda farklı değişkenlere göre analizler yapılabilir. Araştırmada kullanılan veriler ulaşılabilen, çalışmaya katılmayı kabul eden annelerden elde edilmiştir. İleriki çalışmalarda örnekleme büyüklüğü genişletilebilir, anne-baba-çocuk ayrı ayrı ya da bir bütün olarak değerlendirilerek görüşleri alınabilir. Ayrıca, pandemi döneminde teması azaltmak için en erişilebilir değerlendirme yöntemlerinden biri olmasına rağmen, Google form aracılığıyla nicel veri toplamanın bazı sınırlamaları vardır. Google formları geniş kitlelere ulaştırmanın zorluğu, katılımcıların soruları yanı sıra bırakıp çalışmayı sonlandırma olasılığı ve internet kesintileri nedeniyle veri kaybı yaşanması bu sınırlamalar arasındadır.

3.4. Veri toplama araçları

Veri toplama aracı olarak araştırmacılar tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu", "Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği (İnan-Kaya vd., 2018)" ve "Aile-Çocuk İnternet Bağımlılığı Ölçeği" (Eşgi, 2014) kullanılmıştır.

Araştırmacılar tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formunda yaş, cinsiyet, öğrenim durumunu belirlemeye yönelik sorular yer almaktadır.

Dijital Ebeveynlik Tutumları Ölçeği, İnan-Kaya vd. tarafından 2018 yılında ebeveynlerin dijital ebeveynlik yaklaşımlarına yönelik tutumlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Ölçeğin iç tutarlılık katsayıları 0.724 ile 0.776 arasında, iki yarı test-güvenilirlik katsayıları 0.631 ile 0.764 arasında değişmektedir. Ölçek dijital medyanın etkili kullanımını onaylama ve dijital medya risklerinden koruma olmak üzere 2 alt boyut, 12 sorudan oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir.

Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği, Eşgi tarafından 2014 yılında bireylerin kendi kendilerinin internet bağımlılığı konusunda değerlendirmeleri amacıyla Parent-Child Internet Addiction Test (PCIAT20) baz alınarak Türkçeye uyarlama çalışması yapılmıştır. Uyarlama geçerlilik ve güvenilirlik katsayıları 0,91 ve 0,89 olarak bulunmuştur. Ölçek; sosyal soyutlanma, işlevsizlik, yoksunluk, kontrol güçlüğü olmak üzere 4 alt boyut, 20 sorudan oluşan 7'li Likert tipi bir ölçektir.

3.5. Veri toplama süreçleri

Araştırmanın yürütülebilmesi için öncelikle, Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurul Koordinatörlüğünden 09.04.2021 tarih ve 2021/50-13 karar sayısı ile etik kurul izni alınmıştır. Veri toplama işlemlerinin yürütülmesi için örneklem doğrultusunda çalışmaya katılmayı kabul eden ebeveynlerin onam formunu doldurmaları ile veri toplama süreci başlatılmıştır.

Google Form aracılığıyla toplanan çalışma verileri, çalışmaya katılmayı kabul eden 107 annenin formu doldurması ile elde edilmiştir.

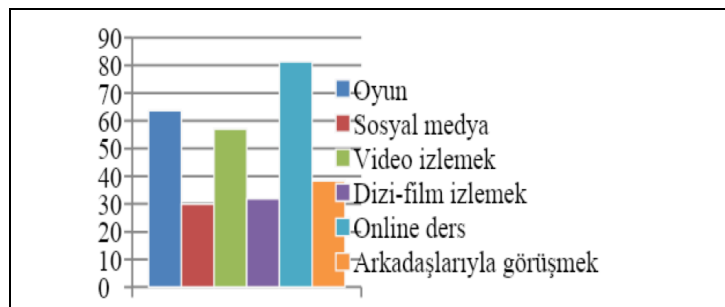
3.6. Veri analizi

Veriler analiz edilirken SPSS paket programı kullanılmıştır. Veri analizi öncesinde verilerin dağılımına bakılmış çarpıklığın -1,629 basıklığın ise -1,796 olduğu görülmüştür. Değerlerin -1 ile +1 arasında bir değer olmaması verilerin normal dağılım göstermediği şeklinde yorumlanmıştır (Büyüköztürk, 2019). Betimsel analizleri gerçekleştirmek için elde edilen verilerin frekans dağılımları incelenmiştir. Değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek için Spearman's Korelasyon Testi ile analiz yapılmıştır.

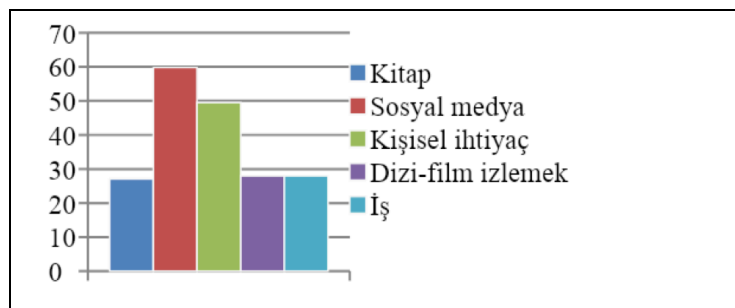
4. Bulgular

Araştırmaya katılan toplam 107 annenin 54'ü kız, 53'ü erkek çocuğa sahiptir. Çalışmaya katılan annelerin %25,2'si 12 yaş, %13,1'i 13 yaş, %24,3'ü 14 yaş, %18,7'si 15 yaş, %10,3'ü 16 yaş, %8,3'ü 17 yaş çocuğa sahiptir. Çalışmaya katılan annelerin %34,6'sı babaların ise %33,6'sı lise mezunudur. Araştırmaya katılan annelerin günde %56,1'i 0-2 saat, %20,6'sı 2-4 saat teknolojik cihaz kullanırken; çocuklarının ise günde %24,3'ünün 2-4 saat, %21,5'inin 6-8 saat, %19,6'sının 8 saatten fazla teknolojik cihaz kullandıklarını belirtmişlerdir. Çalışmaya katılan 12-17 yaş çocuklarının %84,1'inin telefona, %55,1'inin bilgisayara, %39,3'ünün ise tablete sahip olduğu bulgusuna ulaşılmıştır. Şekil 1'de görüldüğü üzere 12-17 yaş çocukların %81,3'ü online dersler, %63,6'sı oyun oynamak, %57'si ise video izlemek için teknolojik cihazları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Şekil 1. Çocukların teknolojik cihazları kullanma nedenleri

Şekil 2. Annelerin teknolojik cihazları kullanma nedenleri

Şekil 2’de görüldüğü üzere 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin %59,8’i sosyal medya, %49,5’i kişisel ihtiyaçlar için teknolojik cihazları kullandıklarını belirtmişlerdir.

Çalışmaya katılan 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin %35,5’inin çocuk koruma kilidine sahip olmadıklarını ve %80,4’ü de internet kullanımı ile ilgili kurallara sahip olduklarını belirtmişlerdir. Annelerin %66,4’ü internet kullanım süresi, %32,7’si internet kullanım yeri, %41,1’i internet kullanım sıklığı, %43,4’ü internet kullanım türü kuralına sahip olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 1. Korelasyon analizi sonuçları

	1	2	3	4	5	6	7	8	8	10	11
1-Cinsiyet	1	.127	.066	.040	.062	.142	.050	.258	.019*	.001*	.135
2-Yaş		1	-.176	.006**	.095	.560	.471**	.766	.042*	.188	.869
3-Anne öğrenim			1	.000**	.187	.000**	.187**	.291	.243	.178	.537
4-Baba öğrenim				1	.426	.000**	.802	-.051	.446	.056	.407
5-Çocuk günlük cihaz kullanım süresi					1	.029*	.020**	.019*	.004**	.193	.194
6-Anne günlük cihaz kullanım süresi						1	.237	.571	.996	.023*	.004**
7-İnternet kullanım kuralları							1	.391*	.074	.355	.480
8-Çocuk koruma kilidi								1	.984	.411	.232
9-Telefona sahip olma									1	.844	.211
10-Bilgisayara sahip olma										1	.648
11-Tablete sahip olma											1

*p < 0.05; **p < 0.01

Araştırmaya katılan 107 annenin 12-17 yaş çocuklarının cinsiyetine göre yaş, baba öğrenim, annenin günlük teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kurallarına, çocuk koruma kilidine, telefona, bilgisayara ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki varken, çocuğun günlük cihaz kullanım süresi arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. Çocukların yaşı ile anne-baba öğrenim, çocuğun günlük cihaz kullanımı, internet kullanım kurallarına, telefona ve bilgisayara sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu; annenin günlük cihaz kullanımı süresi, çocuk koruma kilidine ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür. 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin öğrenim durumu ile baba öğrenim, çocukların ve annenin günlük teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kurallarına, çocuk koruma kilidine, telefona ve bilgisayara sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu; tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olmadığı bulgusuna ulaşılmıştır. 12-17 yaş çocukların günlük cihaz kullanım süresi ile annesinin günlük cihaz kullanım süresi, internet kullanım kuralları, çocuk koruma kilidi, telefon, bilgisayar, tablete sahip olma arasında anlamlı ilişki bulunmaktadır. Annelerin günlük teknolojik cihaz kullanımı ile internet kullanım kuralları, bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki varken; çocuk koruma kilidine ve telefona sahip olma arasında anlamlı bir ilişki yoktur. İnternet kullanım kurallarına sahip olma ile çocuk koruma kilidi, telefon, bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki vardır. Çocuk koruma kilidine sahip olma ile bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki varken; telefona sahip olma arasında anlamlı bir ilişki yoktur. Telefona sahip olma ile tablete sahip olma arasında anlamlı ilişki görülmüş, bilgisayara sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olmadığı görülmüştür (p<.05)

Tablo 2. Dijital ebeveynlik ölçeği ve aile çocuk internet bağımlılık ölçeği korelasyon tablosu

Ölçekler	Alt boyutlar	Dijital ebeveynlik ölçeği			Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği		
		1.Faktör	2. Faktör	S.S.	İ.A.	Y.A.	K.G.
Dijital ebeveynlik ölçeği	1.Faktör	1	.520	.162	.771	.922	.244
	2.Faktör		1	.008**	.001**	.006**	.006**
Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği	S.S.			1	.000**	.000**	.000**
	İ.A.				1	.000**	.000**
	Y.A.					1	.000**
	K.G.						1

*p < 0.05; **p < 0.01

1.Faktör: Dijital medyanın etkili kullanımını onaylama 2.Faktör: Dijital medya risklerinden koruma S.S: Sosyal soyutlanma İ.A: İşlevsizlik açıklanan Y.A: Yoksunluk açıklanan K.G: Kontrol güçlüğü

Araştırmaya katılan 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeğinin dijital medyanın etkili kullanımını onaylama alt boyutu ile Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin sosyal soyutlanma ve kontrol güçlüğü alt boyutları arasında anlamlı bir ilişki olduğu görülmüştür. Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği'nin dijital medya risklerinden koruma alt boyutu ile Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği arasında anlamlı ilişki vardır ($p < .05$).

Tablo 3. Değişkenler ile dijital ebeveynlik tutum ölçeği ve aile çocuk internet bağımlılık ölçeği korelasyon tablosu

Ölçekler	Alt boyutlar	Cinsiyet	Yaş	Çocuk günlük cihaz kullanım süresi	Anne günlük cihaz kullanım süresi	İnternet kullanım kuralı	Çocuk koruma kilidi
Dijital ebeveynlik tutum ölçeği	1.Faktör	.801	.319	.046*	.473	.715	.315
	2.Faktör	.050	.471	.020*	.237	.897	.391
Aile çocuk internet bağımlılık ölçeği	S.S.	.000**	.610	.000**	.109	.008**	.568
	İ.A.	.000**	.664	.000**	.208	.001**	.065
	Y.A.	.002**	.194	.005**	.688	.006**	.172
	K.G.	.000**	.728	.002**	.675	.006**	.020**

* $p < 0.05$; ** $p < 0.01$

1.Faktör: Dijital medyanın etkili kullanımını onaylama 2.Faktör: Dijital medya risklerinden koruma S.S: Sosyal soyutlanma İ.A: İşlevsizlik açıklanan Y.A: Yoksunluk açıklanan K.G: Kontrol güçlüğü

Tablo 3'e göre Dijital Ebeveynlik Tutum Ölçeği dijital medyanın etkili kullanımını onaylama alt boyutu ile yaş, çocukların ve annelerin cihaz kullanım süresi ve çocuk koruma kilidine sahip olma arasında anlamlı ilişki olduğu belirlenmiştir. Dijital medya risklerinden koruma alt boyutu ile yaş, cinsiyet, çocuk ve anne cihaz kullanım süresi ve çocuk koruma kilidine sahip olma arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Aile Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği alt boyutları sosyal soyutlanma, işlevsizlik açıklanan, yoksunluk açıklanan alt boyutları ve cinsiyet, çocuk teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kuralına sahip olma arasında anlamlı ilişki vardır. Kontrol güçlüğü alt boyutu ile cinsiyet, çocuk teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kuralı ve çocuk koruma kilidine sahip olma arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür ($p < .05$).

5. Sonuç ve tartışma

Bu araştırma, 12-17 yaş çocuğa sahip annelerin dijital ebeveynlik tutumları ile aile-çocuk internet bağımlılığı arasındaki ilişkinin incelenmesi amacıyla gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde çalışma bulguları literatür bağlamında incelenerek tartışılmıştır.

Araştırmada teknolojik cihaz kullanımına yönelik elde edilen sonuçlara göre çalışmaya katılan annelerin %56,1'i günde 0-2 saat aralığında, %20,6'sı 2-4 saat aralığında teknolojik cihaz kullandığı sonucu ortaya çıkmıştır. Alan yazın incelendiğinde, yapılan bir çalışmada katılımcı annelerin 24'ünün (%57,1) 0-1 saat, 12'sinin (%28,5) 1-2 saat, 5'inin (%11,9) 2-3 saat, 1'inin (%2,4) 3 saatten fazla teknolojik cihaz kullandığı sonucuna ulaşılmıştır (Yengil vd., 2019). Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının ise %24,3'ünün günde 2-4 saat aralığında teknolojik cihaz kullandığı, %21,5'inin 6-8 saat, %19'undan fazlasının ise günde 8 saatten fazla teknolojik cihaz kullandığı sonucu dikkati çekmektedir. Chisholm'un (2006) yaptığı çalışmasında 8-18 yaş arasındaki çocukların günde ortalama 8 saatini teknolojik cihaz kullanarak geçirdikleri ortaya çıkmıştır. Bu sonuçlar ışığında teknolojik cihaz kullanım sürelerinin anne ve çocuklarda göz ardı edilemeyecek oranlarda olduğu söylenebilir.

Araştırma bulgularına göre katılımcı annelerin çocuklarının %84,1'inin telefona, %55,1'inin bilgisayara, %39,3'ünün ise tablete sahip olduğu sonucu elde edilmiştir. Bu sonuçlar ışığında literatür incelendiğinde, Türkiye'de 3-18 yaş grubu çocuklar üzerinde yapılan bir çalışmada evinde bilgisayar bulunan ailelerin oranı %35,7 ve %21,7'sinin evinde internet olduğu bulunmuştur (Arnas Aktaş, 2005). TÜİK'in 2020 yılı hanelerde bilişim teknolojileri bulunma araştırmasının sonuçları incelendiğinde ise %99,4'ünün telefona, %36,4'ünün taşınabilir bilgisayara ve %22'sinin tablete sahip olduğu verileri elde edilmiştir. Bu araştırmaların sonuçlarının yapılan çalışma sonuçları ile benzerlik gösterdiği ve popülasyonun tamamına yakınının bir telefona sahip olduğu, çoğunun da herhangi bir teknolojik cihaza (bilgisayar, tablet, laptop vb.) sahip olduğu söylenebilir.

Araştırmaya katılan annelerin çocuklarının teknolojik cihaz kullanma nedenlerine yönelik sonuçlara göre ise çocukların %81,3'ünün online dersler, %63,6'sının oyun oynamak, %57'sinin ise video izlemek için teknolojik cihazları kullandıkları bulgusuna ulaşılmıştır. Avrupa Çevrimiçi Çocuklar Projesi'nin Türkiye ile ilgili bulguları incelendiğinde araştırma sonuçları ile paralellik gösteren sonuçlara rastlanmıştır. Projeye katılan 9-16 yaş arasındaki çocukların teknolojiyi en çok okulla ilgili durumlar için (%92), eğlence ve video klip izlemek için (%59),

oyun oynamak için (%49), arkadaşları ile sosyal ağlarda paylaşımda bulunmak için (%48) kullandıkları görülmüştür (Livingstone vd., 2010). Annelerin teknolojik cihaz kullanma nedenleri incelendiğinde ise %59,8'i sosyal medya için, %49,5'i kişisel ihtiyaçları için kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. TÜİK 2020 yılı araştırma verilerinde, 16-74 yaş aralığındaki kişilerin interneti en çok; görüntülü arama, mesajlaşma ve sosyal medya amacıyla kullandığı rapor edilmiştir. Bu çalışma ve yapılan çalışmalar insanların teknolojiyi daha çok sosyal amaçlı kullandığını göstermektedir. Şu an içinde bulunduğumuz pandemi sürecinin de sokağa çıkma kısıtlaması yaratması sebebi ile insanların kişisel ihtiyaçları için çeşitli uygulamaları tercih ettiği ve kişiler arası ilişkilerinde interneti daha aktif kullandığından oranların pandemi öncesine göre de yükseldiği düşünülmektedir.

İnternet kullanımı ile ilgili kurallara yönelik çalışmadan elde edilen bulgulara göre, internet kullanım kuralına sahip ailelerin, katılımcıların %80,4'ünü oluşturduğu bulunmuştur. Annelerin %66,4'ünün internet kullanım süresi, %32,7'sinin internet kullanım yeri, %41,1'inin internet kullanım sıklığı, %43,4'ünün internet kullanım türü kuralına sahip oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda internet ortamında çocuk koruma kilidine sahip olmayanların oranı ise %35,5'tir. Çocukların internet ortamındaki her davranışını kontrol etmek olası olmasa da çocuk için güvenli internet ortamı oluşturulması ve interneti doğru şekilde kullanması aileler aracılığı ile desteklenmelidir (Canbek ve Sağiroğlu, 2007; Muslu ve Bolışık, 2009). Alan yazındaki araştırmalar da göstermektedir ki çocuklara 6 yaşa kadar yarım saat, ortaokul sürecinde bir saat, lise çağına ise iki saat internet kullanımı için süre sınırlaması getirilmelidir (Dinç, 2014; Muslu ve Bolışık, 2009; Tuncer, 2000). Çalışma bulgularının aksine Okumuş ve Parlar (2018) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin çocuklarının sosyal medya kullanım yaş sınırı ve kullanım sürelerini dikkate almadıkları görülmüştür. İnan-Kaya, Mutlu-Bayraktar ve Yılmaz (2018) tarafından yapılan araştırmada ebeveynlerin yarısından fazlası risk ve olumsuz etkilerinden haberdar olduğunu ve nasıl önlem alacağını bildiğini düşünmesine karşın, ebeveynlerin yaklaşık yarısı dijital medya yeterliliği konusunda iyi olmadıklarını düşünmektedir. Manap'ın (2020) ebeveynlerle gerçekleştirdiği çalışmasında ise; çocukların teknolojik cihaz kullanım kontrolünü ihmal etmenin yanlış olduğunu bilmelerine rağmen ebeveynlerin bazı durumlarda çocukların uzun süre dijital cihaz kullanımlarını takip edemediklerinde çocuklarının daha fazla risk altında olduklarını ifade ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Çocukların internet kullanımı arttıkça olumlu etkilerle beraber birçok çevrimiçi risklere maruz kalma durumlarıyla da karşılaşmaktadır (Livingstone vd, 2010). Yine Lampard ve arkadaşları (2013) ile Livingstone ve Helsper (2008) tarafından gerçekleştirilen çalışmalarda küçük yaştan itibaren dijital cihaz kullanım sınırlaması olmasının da pozitif yönlü sonuçları olduğu bulunmuştur. Uluslararası araştırmalarda aile ile birlikte çevrimiçi ortamlarda gerçekleştirilen etkinliklerin teknolojiyi yararlı kullanımın etkilerini arttırabildiği, risklerini azaltabildiği; diğer yünden ev ortamından bağımsız kullanımının çocuk ve ergen gelişiminde olumlu katkıya sahip olmadığı gözlemlenmiştir (Burnett ve Wilkinson, 2005; Cho ve Cheon, 2005). Bu bağlamda değerlendirildiğinde, uluslararası ve ulusal literatürdeki çalışmalar ve bu çalışma bulguları da birbirini destekler nitelikte sonuçlar ortaya koymuştur.

12-17 yaş çocuğa sahip anne ve babaların öğrenim durumu ile çocukların ve annenin günlük teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kurallarına, çocuk koruma kilidine, telefona ve bilgisayara sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu bulunmuştur. Baker vd. (2017) yaptıkları çalışmada, ebeveynlerin internet kullanımı ile eğitim durumunun ilişkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Çalışma sonuçlarını destekleyici nitelikte İkiz vd. (2015) üniversite ve lise mezunu anneye sahip ergenlerin, ilkökul ve ortaokul mezunu anneye sahip ergenlere göre internetin olumsuz sonuçları ile daha fazla karşılaştığı sonucuna ulaşmıştır. Bu doğrultuda anne ve babaların eğitim düzeyi değiştikçe ergenlerin teknolojiyi kullanımı ve problemlerli internet kullanımında artış yaşadıkları görülürken bu sonuçların aksine Kuzu (2011) tarafından, 26 ilde 2000 anne ile gerçekleştirilen çalışmada ilkökul mezunu ebeveynlerin internetin olumsuz etkilerinin çok fazla soruna neden olmadığını ifade ettikleri görülmüştür. Başka bir araştırmanın sonuçlarına göre ailelerin öğrenim durumlarının güvenli internet farkındalığına etkisinin olmadığı belirlenmiştir (Tekin ve Polat, 2016). Valcke ve arkadaşları (2010) üniversite mezunu anne babaların çocuklarının güvenli internet kullanımında oldukça etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Başka bir çalışma da ise, teknolojik cihaza sahip olma sayısının fazla olması ile ebeveynlerin eğitim düzeyleri arasında ilişki olduğu bulunmuştur (Arnas Aktaş, 2005).

Araştırmadan elde edilen sonuçlar çocukların günlük cihaz kullanım süresi ile annelerinin günlük cihaz kullanım süresi, internet kullanım kuralları, çocuk koruma kilidi, telefon, bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Yaylacı'nın (2019) gerçekleştirdiği çalışma bulguları ebeveynlerin internet kullanımı ile çocukların internet kullanımı arasında pozitif yönlü, orta ve istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Çocukların birincil yakın ilişkide olduğu annelerinin teknolojik cihazlara ayırdığı sürenin çocuklara yaratacağı serbestlik ve boş zaman dikkate alındığında çocukların da kontrolsüz bir şekilde dijital teknolojiyi annelerini model alarak kullanması olası sonuçlardan biridir. Sosyal öğrenme kuramcısı olarak bilinen Bandura, çocuklarda gelişimsel dönemde gözlem yolu ile öğrenmelerin gerçekleştiğini ve sosyal çevresinde

gözlemlediği davranışları modelleyeceği görüşünü savunmaktadır (Bacanlı, 2003). Yapılan çalışmalarda da anne ve babanın ekran kullanım süresi ile çocuğun ekran kullanım süresi arasında ilişki olduğu anne ve babanın ekran kullanım süresi arttıkça çocuğun da ekran kullanım süresi arttığı belirlenmiştir (Çelik, 2017; Jago vd., 2012; Kubik, 2017). Ebeveynin telefon kullanımında olumsuz model olması ile akıllı telefon kullanım süresinin pozitif yönde ilişkili olduğu saptanmıştır (Manap, 2020). Bu sonuçlar çalışma bulgularını beklenen şekilde destekler niteliktedir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç ise; annelerin günlük teknolojik cihaz kullanımı ile internet kullanım kuralları, bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu; çocuk koruma kilidine ve telefona sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olmadığı yönündedir. Alan yazında ebeveynler ve çocuklarının teknolojik cihazlara sahip olduğu ve bu cihazlar ile internette uzun süreler harcadıkları birçok çalışma sonucunda belirtilmiştir (Elmas vd., 2015; Güçlü, 2015; Yengil vd., 2019). Annelerin teknolojik cihazları kullanması aynı zamanda bu araçlarda çocuklarının karşılaşılabilecekleri sanal tehlikelerin farkında olmalarını da sağlayacağı için kullanımı sınırlandırmaları beklenen bir durum olarak düşünülmektedir.

Annelerin internet kullanım kurallarına sahip olma ile çocuk koruma kilidi, telefon, bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu ortaya çıkmıştır. Livingstone ve Helsper (2008), internet kullanımını kısıtlayıcı tutuma sahip ebeveynlerin çevrimiçi riskleri azaltmada etkili olduğunu ifade etmektedir. Flash Eurobarometer (2008)'in ebeveynlerle çevrimiçi risk farkındalıklarına yönelik yapılan çalışmada katılımcıların % 65'inin en büyük riski çocuklarının internet aracılığı ile cinsel içerikli video, resim, reklam vb. içerikleri görmelerinin oluşturduğunu, % 60'ı çocuklarının çevrimiçi kurban olabileceği konusunda, %54'ü çocuklarının diğer çocuklar tarafından çevrimiçi zorbalığa maruz kalabileceğine, %49'u çocuklarının mobil telefon bağlantıları üzerinden çevrimiçi zorba olabileceği konusunda ve çocuklarının interneti ve teknolojik cihazları kullandığında risklerle karşılaştığını düşündükleri, bu durum için oldukça endişeli oldukları vurgulanmıştır. İncelenen çalışmalar ve bu çalışma sonuçları da dikkate alındığında teknolojik cihazlarla internette geçirilen zamanın sınırlandırılması ve güvenli kullanım için alternatif yöntemlerin tercih edilmesi ebeveynlerin çocuklarını sanal ortamdaki risklerden korumaya yönelik stratejileri olarak düşünülmektedir.

Çocuk koruma kilidine sahip olma ile bilgisayar ve tablete sahip olma arasında anlamlı bir ilişki varken; telefona sahip olma arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Livingstone ve Bulger (2013), çocukların internet ve dijital teknolojilerin sağlıklı ve güvenli kullanımı için çevresel tüm kaynaklardan destek almaları gerektiğini vurgulamaktadır. Bu destek kaynaklarından en önemlisi ise aileler olmaktadır (Guernsey vd., 2012; Rosen vd., 2008). Ebeveynler çocukların dijital deneyimlerine genellikle sınırlayıcı, kontrolcü ya da takipçi şekilde yaklaşmaktadır (Álvarez vd., 2013; Kenley, 2011; Valeke vd., 2010). Yapılan bir çalışmada çocukları internet kullanırken bu durumdan endişe duyan ebeveynlerin oranı %73,2, internet güvenlik uygulaması kullanan ebeveynlerin oranı %5,5 olarak belirlenmiştir (Yaylacı, 2019). Bu açıdan değerlendirildiğinde gerek ilgili literatür gerekse bu çalışma bulguları göstermiştir ki çocukların bilgisayar, tablet gibi cihazlardaki dijital teknoloji kullanımının kontrolünün sağlanması gerektiği ve bu cihazların ebeveynlerin kontrolünün dışında sağlıklı kullanımının çocukları üzerinde olumsuz birçok sonuç doğuracağına inandıkları söylenebilir.

Dijital medyanın etkili kullanımını onaylama ile sosyal soyutlanma ve kontrol gücü arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Anne ve babalar, çocuklarının teknoloji kullanım becerisinin gelişmesinin, onların akademik başarısına ve gelecekteki iş yaşamına önemli derecede etkisi olacağını düşünmektedir (Ortiz vd., 2011). Ancak diğer taraftan interneti kontrolsüz kullanmanın çocuklarını, akranları ve sosyal çevreden uzaklaştırdığını ve çocuklarının sosyal soyutlanma yaşadıklarını düşünmektedirler (Manap, 2020). Young (1996) tarafından internet bağımlılığı sarhoş edici madde içermeyen bir dürtü kontrol bozukluğu olarak tanımlanmaktadır. Bu doğrultuda sosyal soyutlanma yaşayan çocukların kontrol gücü yaşadıkları internete maruz kalma oranlarının yüksek olmasının etkili olması Young internet bağımlılık tanımı ile örtüşmektedir. Annelerin çocukların dijital medya kullanımını onayladıkları ama çocuklarında sosyal soyutlanma ve kontrol gücü görülmesi sonucuna göre annelerin çocuklarının dijital medya kullanırken kuralları olmadığını, yordama da bulunmadıkları göstermektedir.

Araştırmadan elde edilen diğer bir sonuç, dijital medya risklerinden koruma ile aile çocuk internet bağımlılığı arasında anlamlı ilişki olduğudur. Ülkemizde yapılan çalışmalarda genellikle internet kullanım oranının hızla arttığı ve çocuklarda internet kullanım yaşının düştüğü görülmektedir (Aktaş Arnas, 2005; Aral ve Doğan-Keskin, 2018; Ertemel ve Aydın, 2018; Gündoğdu vd., 2016). Kelleci ve arkadaşlarının (2009) çocuk ve ergenler üzerinde yapmış oldukları çalışmada internet kullanım süresi 2 saati aştığında depresyon ve sosyal izolasyon gibi ruhsal sağlık sorunlarının ortaya çıktığını belirtmişlerdir. Literatür incelendiğinde; özellikle çocuk ve ergenlerde dijital ortamlarda geçirilen süre ile duygusal ve davranışsal problemler arasında pozitif yönde ilişki olduğu görülmektedir (Colwell ve Kato, 2003; Harman vd., 2005; Jang vd., 2008). Ebeveynler de çocuklarının internette çok fazla zaman geçirmesinin birçok riskli durumu ortaya çıkaracağını ve internette geçirilen zamanın artması ile dijital medya

risklerinden çocukları daha fazla korumaları gerektiğini düşünmektedirler (Yılmaz vd., 2017). Bu bağlamda literatürdeki çalışmaların çalışma sonuçlarımızı desteklediği söylenebilir.

Çalışmaya katılan annelerden elde edilen sonuçlardan biri de dijital medyanın etkili kullanımını onaylama ile yaş, çocukların ve annelerin cihaz kullanım süresi ve çocuk koruma kilidine sahip olma arasında anlamlı bir ilişki olduğu yönündedir. Bu bulguya göre annelerin ve çocukların yaşı değiştikçe annelerin çocuklarının dijital medya kullanımını onaylarında değişiklikler olduğunu; anne ve çocuğun cihaz kullanım süresine annenin çocuğunun dijital medya kullanım onayında farklılaşma meydana geldiğini ve çocuk koruma kilidine sahip olan ve olmayan annelerin dijital medya kullanımını onaylama durumlarının değiştiğini göstermektedir. Çocuklar yaş aldıkça soyut düşünme, farkındalık kazanma, bilinçlenme ve medyayı doğru kullanma farkındalıklarının gelişebileceği aynı zamanda sosyal duygusal gelişim açısından da ergenlik döneminde hızlı gelişime sahip olduklarından medyayı kullanma şekillerinin farklılaşacağından dolayı annelerin dijital medya onaylarında yaşa göre değişiklikler olduğu düşünülmektedir. Bu bulguya ek olarak anne ne kadar çok dijital medya ile vakit geçiriyorsa buna ters oranda çocuğu ile iletişim ve etkileşim kuracağından dijital medya kullanımını yordamada bulunmayacağı ve rol model olan annenin aktif kullandığı dijital medyadan çocuğunu soyutlayamacağı için dijital medya kullanımını onayladığı varsayılmaktadır. Bu tutuma paralel olarak çocuk koruma kilidine sahip olan annelerin çocuklarını medyanın olası zararlı etkilerinden koruyabilecekleri için dijital medya kullanımını onayladıkları düşünülmektedir. İhmal edici tutum gösteren aileye sahip kişilerin internet bağımlılık düzeylerinin tölere edici, demokratik ve otoriter aile stiline sahip çocuklara göre daha yüksek olduğu görülmüştür (Ayas ve Horzum, 2013; Çevik ve Çelikkaleli, 2010; Hsu, 2005; Valcke vd., 2010). Alan yazında yer alan bulgular ve yapılan araştırma bulgularına göre ailenin sergilemiş olduğu tutum, davranış, rol model olma tarz ve biçimi ile internet kullanımını etkilemektedir.

Dijital medya risklerinden koruma ile yaş, cinsiyet, çocuk ve anne cihaz kullanım süresi ve çocuk koruma kilidine sahip olma arasında anlamlı ilişki görülmüştür. Bilgisayar ve internetin riskli duruma ya da faydalı duruma dönüşmesi çocuk ve ergenlerin davranışlarının şekillenmesinde söz sahibi olan yetişkinlerin farkındalık ve eylemleri ile netleşebilir. Ancak ailelerin çocukların içinde bulunduğu gelişim özellikleri ve dijital teknolojiler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları söylenebilir (Kuzu vd., 2008; Livingstone vd., 2010). Küçük yaş çocuklarının teknoloji ile erken dönemde tanışmasının ve sağlıklı kullanımının sağlanamamasının çocukların gelişimine ve sağlığına zararlı olduğu ortaya çıkmıştır (Arısoy, 2009; Griffiths, 1995). 1045 ebeveynle gerçekleştirilen bir çalışmada çocukların yaşları arttıkça odasında teknolojik araç bulunma ve bilgisayar kullanma oranlarının da artış gösterdiği bildirilmiştir (Vandewater vd., 2007). Anneler çocuklarının teknolojik cihazlarda geçirdikleri zamanın fazla olmasının birçok riskleri de beraberinde getireceğinin farkındadır (FE, 2008; Yılmaz vd., 2017) ve bu durumları önlemek için kullanımı kısıtlama, koruma kilidi oluşturma gibi alternatif yöntemler kullanırlar (Kenley, 2011; Yaylacı, 2019). Böylece oluşabilecek riskleri en aza indirebileceklerini düşünmektedirler.

Araştırmadan elde edilen sonuçlardan biri de aile çocuk internet bağımlılığı ölçeğinin sosyal soyutlanma, işlevsizlik açıklanan, yoksunluk açıklanan alt boyutları ve cinsiyet, çocuk teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kuralına sahip olma arasında anlamlı ilişki olduğudur. Ergenlerle yapılan çalışmalarda erkeklerin kızlardan daha fazla internete girdiği belirlenmiştir. İnternette geçirilen zamanın her geçen gün hızla gelişen teknoloji ile artması çocuklar ve aileler üzerinde birçok negatif durumların ortaya çıkarmasını kaçınılmaz hale getirmektedir. Yalçın ve Duran'ın (2017) ebeveynlerle yaptıkları çalışmada ebeveynlerin çocuklarının internet kullanım sürelerinin fazla olmasından kaynaklı olarak akademik başarılarının olumsuz etkilendiğini ve sosyal çevreden uzaklaştığını, interneti kullanmalarını engellediklerinde ise olumsuz tepkilerle karşılaştıkları sonuçları elde edilmiştir. Aileler çocukların internette harcadığı zaman arttıkça çocuklarda depresyon, soyutlanma, öfkelenme gibi durumların ortaya çıktığını ve fiziksel sağlıkları üzerinde de olumsuz sonuçlar yaratacağı endişesi taşımaktadırlar (Kubey vd., 2001). Ailelerin internette geçirilen zamanın ve teknolojik cihaz kullanımının fazla olmasının çocukları üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin farkında oldukları için, kullanım kuralları koyarak bunu sınırlama çabası içine girdikleri söylenebilir.

Kontrol gücüğü ile cinsiyet, çocuk teknolojik cihaz kullanım süresi, internet kullanım kuralı ve çocuk koruma kilidine sahip olma arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Kontrol gücüğü, çocuğun internet kullanımına sınır getirmede yaşanan ve internet kullanıma bağlı görülen sorunlarla ilgilidir. Yaylacı'nın (2019) çalışmasında da bu çalışma bulguları ile benzerlik gösteren; günlük ortalama internet kullanımı süresi ile aile çocuk internet bağımlılığı ölçeği alt boyutu olan kontrol gücüğü arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu bulunmuştur. Ebeveynlerin çoğu çocuğu sürekli kontrol altında tutmayı amaçlamaktadır. Bu durum çocuğun ikileme düşmesine neden olmakta ve anlam dünyası belirsizleşmektedir (Yalçın, 2010). Yapılan bir çalışmada çocuklarını ihmal eden ailelerin çocuklarında internet bağımlısı olma ihtimalinin daha yüksek olduğu ve çocuklarının davranışlarını kontrol etmede güçlük yaşadıkları ortaya çıkmıştır (Hsu vd., 2005). Gökçearslan ve Seferoğlu (2016) tarafından ortaokul

öğrencileri ile yapılan çalışma sonuçlarına göre erkeklerin riskli internet kullanım oranlarının kızlara göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Kelleci ve arkadaşlarının lise öğrencileri ile yürüttükleri çalışma bulgularına göre ise 5 saat ve daha fazla internet kullanım süresi kızlarda %4,5, erkeklerde ise %16,8 olarak görülmüştür. Yapılan çalışma bulgularına göre de erkek ve kız çocuklarının internet kullanımının farklılık gösterdiği için kontrol güçlüğünde de farklılıklar meydana geldiği düşünülmektedir.

Yapılan çalışma doğrultusunda çocukların dijital dünyadan uzaklaştırılmayacağı ve soyutlanamayacağı bilinmektedir. Çocukların dijital dünyaya olan bakış açısının annelerinin bakış açısı ile aynı yönde ilerlediği ve model aldıkları görülmektedir. Alan yazında 12-17 yaş çocukların dijital medya kullanımı, türü, sıklığına ilişkin çalışmalar mevcut olmasına rağmen; annelerinin kullanım türü, sıklığına ilişkin çalışmalar sınırlı bulunmaktadır. Bu hususta da çalışmaların çeşitlendirilmesi ve çocukların çevresi baz alınarak yapılan dijital medya çalışmalarının yaygınlaşmasının sağlanması, müdahale ve destek programlarının aile, çocuk, çevre odaklı yapılması açısından katkı sağladığı düşünülmektedir. Dijital ebeveynlik kavramını tanımlayan, buna ilişkin tutum ve davranışları açıklayan çalışmaların sınırlı olması da çalışmanın literatüre katkı sağlayacağını göstermektedir.

Araştırmanın sonuçlarına göre gelecek araştırmalara ve projelere yol gösterici olabilmesi için şu öneriler verilebilir:

- Araştırmanın verileri internet ortamında toplanmıştır diğer araştırmalar kullanılan ölçeklerle yüz yüze gerçekleştirilebilir.
- Nitel araştırma yöntemleriyle derinlemesine görüşmeler yapılarak dijital medya kullanımı daha kapsayıcı bir şekilde incelenerek, değerlendirilebilir.
- Araştırma anneler ile gerçekleştirilmiş ve babalar örnekleme dahil edilmemiştir. Yeni yapılacak çalışmalar babalar ile gerçekleştirilebilir.
- Dijital ebeveynlik tutumları ve aile çocuk internet bağımlılığı farklı değişkenler ile tekrar değerlendirilebilir.
- Dijital ebeveynlik kavramının farkındalığının artması için yeni çalışmalar yapılmalıdır.
- İnternetin sağlıklı ve doğru kullanımını teşvik edici eğitim programları hem çocuklar hem de aileleri için aktif hale getirilmelidir.
- Ebeveynlerin dijital teknoloji ve cihazlarla ilgili bilgi ve kontrolü sağlamaya yönelik bilinçlendirilmesi için programlar ya da uygulamalar geliştirilebilir.
- Ebeveynlere ve çocuklara medya okuryazarlık eğitimleri Milli Eğitim Programlarına ve Aile Katılımı Eğitim Programlarına eklenerek ebeveynlerin ve çocukların medyadan alabileceği muhtemel etkiler azaltılabilir.
- Online yaşamın baskın olduğu Covid-19 pandemi süreci sona erdikten sonra çalışmaların yeniden yapılmasında yararlı olacaktır.

Kaynakça

- Álvarez, M., Torres, A., Rodríguez, E., Padilla, S. ve Rodrigo, M. J. (2013). Attitudes and parenting dimensions in parents' regulation of internet use by primary and secondary school children. *Computers & Education*, 67, 69-78.
- Aral N., ve Doğan Keskin A. (2018). Ebeveyn bakış açısıyla 0-6 yaş döneminde teknolojik alet kullanımının incelenmesi. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 317- 348.
- Arısoy, Ö. (2009). İnternet bağımlılığı ve tedavisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(1), 55-67.
- Arnas Aktaş Y. (2005). 3-18 yaş grubu çocuk ve gençlerin interaktif iletişim araçlarını kullanma alışkanlıklarının değerlendirilmesi, *The Turkish Online Journal of Educational Technology*, 4(4), 59-66.
- Austin, V. L., ve Sciarra, D. T. (2015). *Çocuk ve ergenlerde duygusal ve davranışsal bozukluklar*. (Çev. M. Özkes). İstanbul: Nobel Yayınları.
- Ayas, T., ve Horzum, M.B. (2013). İlköğretim öğrencilerinin internet bağımlılık ve aile internet tutumu. *Türk Psikiyatri Dairesi ve Rehberlik Dergisi*, 4(39), 46-57.
- Bacanlı, H. (2003). *Gelişim ve Öğrenme*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Baker, S., Sanders, M. R. ve Morawska, A. (2017). Who uses online parenting support? A cross-sectional survey exploring Australian parents' Internet use for parenting. *Journal of Child and Family Studies*, 26(3), 916-927.
- Beard, K.W. (2005). Internet addiction: a review of current assessment techniques and potential assessment questions. *Cyber-Psychology and Behavior*, 8 (1), 7-14.
- Burnett, C. ve Wilkinson, J. (2005). Holy Lemons! Learning from children's uses of the Internet in out-of-school contexts, *Literacy*, 39,158-165.
- Büyüköztürk, Ş. (2019). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Kitabı*. Ankara: Pegem Akademi.

- Canbek, G., ve Sağıroğlu, Ş. (2007). Çocukların ve gençlerin bilgisayar ve internet güvenliği. *Politeknik Dergisi*, 10(1), 33-39.
- Chisholm, J.F. (2006). Cyberspace violence against girls and adolescent females. *Annals New York Academy of Sciences*, 1087, 74-89. <http://dx.doi.org/10.1196/annals.1385.022> PMID:17189499
- Cho, C. H. ve Cheon, H. J. (2005). Children's exposure to negative Internet content: Effects of family context. *Journal of Broadcasting and Electronic Media*, 49, 488-509.
- Chou, C., Condron, L., ve Belland, J.C. (2005). A review of the research on internet addiction. *Educational Psychology Review*, 17(4), 363-388.
- Çelik, E. (2017). *4-6 yaş çocukların ekran kullanımının ebeveyn ekran kullanımı ve aile işlevleri ile ilişkisi*. Doktora Tezi. Çukurova Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Adana.
- Çevik, B. G. ve Çelikkaleli, Ö. (2010). Ergenlerin arkadaş bağlılığı ve internet bağımlılığının cinsiyet, ebeveyn tutumu ve anne baba eğitim düzeylerine göre incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(3), 225-240.
- Corman, L. (1996). *Psikanaliz açısından çocuk eğitimi*. (Çev. H. Portakal). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Corsini R. J., ve Wedding, D. (2015). *Modern psikoterapiler*. (Çev. D. Özen). İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- Colwell, J., ve Kato, M. (2003) Investigation of the relationship between social isolation, self-esteem, aggression and computer game play in Japanese adolescents. *Asian Journal of Social Psychology*, 6(2), 149-158
- Dinç, M. (2014). *İnternet Bağımlılığı "Ne Bilmeliyiz, Ne Yapmalıyız"*. (Vol. 2). İstanbul: Türkiye Yeşilay Cemiyeti.
- Durak Batıgün, A., ve Hasta, D. (2010). İnternet bağımlılığı: Yalnızlık ve kişilerarası ilişki tarzları açısından bir değerlendirme. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 11(3), 213-219.
- Elmas, O., Kete, S., Hızlısoy, S. S., ve Kumral, H. N. (2015). Teknolojik cihaz kullanım alışkanlıklarının okul başarısı üzerine etkisi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(2), 49-54.
- Erteme, I. A., ve Aydın, G. (2018). Dijital ekonomide teknoloji bağımlılığı ve çözüm önerileri. *Addicta: The Turkish Journal on Addiction*, 5, 665-690.
- Eşçi, N. (2014). Aile-Çocuk İnternet Bağımlılık Ölçeği'nin türkçeye uyarlanması: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 22(2), 807-839.
- EU Kids Online II Türkiye (2010). Avrupa çevrimiçi çocuklar araştırma projesi Türkiye sonuçları. Çevrim-içi: Erişim Adresi: <http://eukidsonline.metu.edu.tr/>. Erişim tarihi: 13 Nisan 2021.
- Flash Eurobarometer, (2008). Towards a safer use of the Internet for children in the EU-a parents' perspective. Annex tables and survey details. Flash EB series 248. Survey co-ordinated by Directorate General Communication. The Gallup Organisation, Hungary
- Gökçeaslan, Ş., ve Seferoğlu, S.S. (2016). Ortaokul öğrencilerinin internet kullanım biçimleri: riskli davranışlar ve fırsatlar. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(1), 383-404.
- Griffiths, M. (1995). Technological addictions. *Clinical Psychology Forum*, 71, 14-19.
- Guernsey, L., Levine, M., Chiong, C. ve Severns, M. (2012). Pioneering literacy in the digital wild west: Empowering parents and educators. Washington, DC: Campaign for Grade-Level Reading.
- Güçlü, G. (2015). *Yaşam boyu öğrenme argümanı olarak teknoloji bağımlılığı ve yaşama yansımaları*. Yüksek Lisans Tezi. Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sivas.
- Gündoğdu, Z., Seytepe, Ö., Pelit, B. M., Doğru, H., Güner, B., Akçomak, Z., Kale, E. B., Moran, İ., Aydoğdu, G., ve Kaya, E. (2016). Okul öncesi çocuklarda medya kullanımı. *Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 2(2), 6-10.
- Harman, J. P., Hansen, C. E., Cochian, M. E., ve Lindsey C. R. (2005). Liar, liar: Internet faking but not frequency of use affect social skills, self-esteem, social anxiety, and aggression. *Cyber Psychol Behavior*, 8(1), 1-6
- Hsu, Y. H. (2005). *A Study on the network usage and network literacy of fifth and sixth graders in remote areas of Taipei country*. Unpublished master's thesis, National Taipei University of Education, Taipei, Taiwan.
- Hsu, H. C., ve Lavelli, M. (2005). Perceived and observed parenting behavior in American and Italian first-time mothers across the first 3 months. *Infant Behavior and Development*, 28(4), 503-518.
- İkiz, E., Asıcı, E., Kaya, Z., ve Sakarya, Ö. (2015). Problemler internet kullanımının ailesel değişkenler açısından incelenmesi. *Güncel Psikiyatri ve Psikonörofarmakoloji Dergisi*, 5(2), 7-15.
- İnan-Kaya, G., Mutlu-Bayraktar, D., ve Yılmaz, Ö. (2018). Dijital ebeveynlik tutum ölçeği: geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 46, 149-173.
- Jago, R., Stamatakis, E., Gama, A., Carvalhal, I. M., Nogueira, H., Rosado, V., ve Padez, C. (2012). Parent and child screen-viewing time and home media environment. *American Journal of Preventive Medicine*, 43(2):150-158.
- Jang, K. S., Hwang, S. Y., ve Choi, J., Y. (2008). Internet addiction and psychiatric symptoms among korean adolescents. *Journal of School Health*, 78(3): 165-171
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara, Nobel Yayın Dağıtım.
- Kelleci, M., Güler, N., Sezer, H., ve Gölbaşı, Z. (2009). Lise öğrencilerinde internet kullanma süresinin cinsiyet ve psikiyatrik belirtiler ile ilişkisi. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(3), 223-230.
- Kenley, H. (2011). *Cyber bullying no more: Parenting a high tech generation*. USA: Loving Healing Press.
- Koç Başaran, Y. (2017). Sosyal bilimlerde örnekleme kuramı. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 47, 480-495.
- Kubey, R. W., Lavin, M. J., ve Barrows, J. R. (2001). Internet use and collegiate academic performance decrements: Early findings. *Journal of Communication*, 51(2), 366-382.

- Kubik, M. Y., Gurvich, O. V., ve Fulkerson, J. A. (2017). Association between parent television viewing practices and setting rules to limit the television-viewing time of their 8- to 12-year-old children, Minnesota. *Preventing Chronic Disease*, 14(E06). doi: 10.5888/pcd14.160235, 2017.
- Kuzu, A., Odabaşı, F., Erişti, S. D., Kabakçı, I., Kurt, A. A., Akbulut, Y., Dursun, Ö. Ö., Kıyıcı, M., ve Şendağ, S. (2008). İnternet kullanımı ve Aile. Ankara: T. C. Başbakanlık Aile ve Sosyal
- Kuzu, A. (2011). İnternet ve aile. *Aile ve Toplum Eğitim-Kültür ve Araştırma Dergisi*, 7(27), 9-32.
- Lampard, A. M., Jurkowski, J. M., ve Davison, K. K. (2013). Social-cognitive predictors of low-income parents' restriction of screen time among preschoolaged children. *Health Education & Behavior*, 40(5), 526-530.
- Livingstone, S., ve Helsper, E. J. (2008). Parental mediation of children's internet use. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 52(4), 581-599.
- Livingstone, S., Haddo, L., Görzig, A. ve Ólafsson, K. (2010). Risks and safety on the internet. LSE, London: EU Kids Online. Erişim Adresi: <http://eprints.lse.ac.uk/33731/1/Risks%20and%20safety%20on%20the%20internet%28sero%29.pdf>. Erişim tarihi, 17 Nisan 2021.
- Livingstone, S., ve Bulger, M. E. (2013). A global agenda for children's rights in the digital age. *LSE Research Online*, 8(4), 317-335
- Muslu, G. K., ve Bolişik, B. (2009). Çocuk ve gençlerde internet kullanımı. *TAF Preventive Medicine Bulletin*, 8(5), 445-450.
- Nazlı, S. (2016). *Aile danışmanlığı*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım.
- Ortiz, R.W., Green, T., ve Lim, H. (2011). Families and home computer use: Exploring parent perceptions of the importance of current technology. *Urban Education*, 46 (2), 202-215.
- Özsoy, T. (2009). Fastfood'dan Facebook'a: İnternet Bağımlılığı. Akademik Bilişim. XI. Akademik Bilişim Konferansı Bildirileri. 11-13 Şubat 2009 Harran Üniversitesi, Şanlıurfa.
- Parmar, N. (2017). Digital parenting. United Learning Schools, Ashford, Kent. Erişim Adresi: https://issuu.com/loughboroug-hendowedschools/docs/digital_parenting_29-06-2017. Erişim tarihi: 13 Nisan 2021.
- Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. (2019). Çocukların yeni medya kullanımı ve siber zorbalık araştırması. Ankara: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu. Erişim Adresi: <https://www.rtuk.gov.tr/haberler/3787/8175/dikkatceken-arastirmanin-sonuclari-aciklandi.html>. Erişim tarihi: 14 Mart 2021.
- Rode, J. A. (2009). Digital parenting: designing children's safety. In *Proceedings of the 23rd British HCI Group Annual Conference on People and Computers: Celebrating People and Technology*. British Computer Society, 244-251.
- Rosen, L. R., Cheever, N. A. ve Carrier, L. M. (2008). The impact of parental attachment style, limit setting and monitoring on teen MySpace behavior. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 29(6), 459-471.
- Suhail, K., ve Bargees, Z. (2016). Effects of excessive internet use on undergradate students in Pakistan. *Cyber-Psychology and Behavior*, 9(3), 297-307.
- Tekin, A., ve Polat, E. (2016). Ortaokul öğrenci velilerinin güvenli İnternet kullanımı farkındalığı. *Öğretim Teknolojileri ve Öğretmen Eğitimi Dergisi*, 5(2), 80-92.
- Tuncer, N. (2000). Çocuk ve internet kullanımı. *Türk Kütüphaneciliği*, 14(2), 205-212.
- Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK). (2020). Hane Halkı Bilişim Teknolojileri Kullanım Araştırması, 2020. Erişim Adresi: TÜİK Kurumsal (tuik.gov.tr). Erişim tarihi: 07 Nisan 2021.
- Valcke, M., Bonte, S., De Wever, B., ve Rots, I. (2010). Internet parenting styles and the impact on internet use of primary school children. *Computers & Education*, 55(2), 454-464.
- Valcke, M., De Wever, B., Van Keer, H. ve Schellens, T. (2011). Long-term study of safe internet use of young children. *Computers & Education*, 57(1), 1292-1305.
- Vandewater, E. A., Rideout, V. J., Wartella, E. A., Huang, X., Lee, J. H., ve Shim, M. S. (2007). Digital childhood: Electronic media and technology use among infants, toddlers, and preschoolers. *Journal of the American Academy of Pediatrics*, 119(5), 1006-1015.
- Yalçın, H. (2010). Çocuk Gelişimi. Ankara: Nobel Yayınları.
- Yalçın, H., ve Duran, Z. (2017). Çocukların iletişim araçları ve internet kullanma durumu ile aile-çocuk internet bağımlılık düzeyleri. *Electronic Turkish Studies*, 12(23).
- Yay, M. (2017). Dijital ebeveynlik. Yeşilay Yayınları: İstanbul.
- Yaylacı, B. (2019). Okul öncesi çocuklarda ebeveyn çocuk ilişkisinin internet kullanımı üzerine etkisi. Yüksek Lisans Tezi. Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Zonguldak.
- Yengil, E., Güner, P. D., ve Topakkaya, Ö. K. (2019). Okul öncesi çocuklarda ve ebeveynlerinde teknolojik cihaz kullanımı. *Mustafa Kemal Üniversitesi Tıp Dergisi*, 10(36), 14-19.
- Yıldız, S. (2004). Ebeveyn tutumları ve saldırganlık. *Polis Bilimleri Dergisi*, 6(3), 131-150.
- Yılmaz, Ö., Mutlu Bayraktar, D., ve İnan Kaya, G. (2017). Ebeveynlerin Dijital Medyadaki Risklere Yönelik Bilgi Düzeyleri ve Dijital Ebeveyn Eğitimi. *International Educational Technology Symposium – IETS-2017*, 1(1), 129-130.
- Young, K. S. (1996). Internet addiction: the emergence of a new clinical disorder. *Cyber-Psychology and Behavior*, (1), 3, 237-244.
- Yurdakul, I. K., Dönmez, O., Yaman, F., ve Odabaşı, H. F. (2013). Dijital ebeveynlik ve değişen roller. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 12(4), 883- 896.

Extended abstract

Purpose

With the rapid changes in the field of information and communication technologies, technology has become an indispensable part of our life. Digital technology, mobile phones, computer games, and the internet are included in children's daily lives today. Although this situation seems beneficial and facilitates children's and parents' lives, it brings along many risky situations. Therefore, it should not be forgotten that digital tools should not only be evaluated with their positive aspects but that they will affect the development of children in many psychological, sociological, physical, and academic fields. It is more important for parents to be good models in children's digital world, to guide them correctly, and to ensure that they use technology correctly. Since adolescents (12-17 years old) have more access to the internet than other age groups and take the risk of overuse of the internet, the problem of internet addiction is more common in young people.

Method

The method of the study is the relational screening pattern from quantitative research methods, and the sample is 107 mothers with children aged 12-17 years. To collect data, the "Personal Data Form" was prepared by researchers, the "Digital Parenting Attitude Scale" developed by Inan-Kaya, Mutlu-Bayraktar, Yılmaz in 2018, and the "Parent-Child Internet Addiction Scale" adapted by Eşği in 2014 were being used. The data obtained were analyzed using the IBM SPSS statistical 22 package program, and frequency distributions were examined to perform descriptive analysis.

Results, discussion and recommendations

A total of 107 mothers with 54 girls and 53 boys participated in the study. The average age of the children was determined to be 14. 34.6% of the mothers participating in the study and 33.6% of the fathers are high school graduates. There is a significant relationship between the protection from digital media risks sub-dimension of the Digital Parenting Attitude Scale and the Family Child Internet Addiction Scale ($p < .05$). It was determined that there was a significant relationship between the subscale of the Digital Parenting Attitude Scale confirming the effective use of digital media and age, the duration of use of the device by children and mothers, and having a child protection lock.

There was a significant relationship between the digital media risk sub-dimension and age, gender, child and mother device usage time, and having a child protection lock. There is a significant relationship between the sub-dimensions of the Family-Child Internet Addiction Scale, sub-dimensions of social isolation, dysfunction explained, deprivation, and gender, duration of children's technological device use, and having internet usage rules. It was observed that there was a significant relationship between the difficulty of control sub-dimension and gender, duration of child technological device usage, internet usage rule, and having a child protection lock ($p < .05$). According to the result that mothers approve of the use of digital media by their children but social isolation and control difficulties are observed in their children, it shows that mothers have no rules and no predictions when using digital media.

As the ages of mothers and children change, there are changes in their consent to use digital media. It shows that there is a differentiation in terms of the mother's child's permission to use digital media in the use of the device by the mother and the child and that the state of consent for digital media use by mothers with and without child protection lock has changed. As children get older, it is thought that there are changes in digital media approvals of mothers because their awareness of abstract thinking, awareness, awareness and the correct use of media can develop, and the way they use media will differ in terms of social-emotional development during adolescence. According to the results of the research, some suggestions can be given to guide future research and projects. The data of the researches were collected over the internet. Subsequent studies may be carried out face to face with the scales used.

By conducting in-depth interviews with qualitative research methods, the use of digital media can be examined and evaluated more comprehensively. The research was been conducted with mothers. Fathers were not included in the sampling. New studies can be carried out with fathers. By adding media literacy training for parents and children to National Education Programs and Family Participation Education Programs, possible effects that parents and children may receive from the media can be decreased.

Yazarların katkı oranı

Yazarlar makalenin veri toplama, verilerin çözümlenmesi, raporlaştırma ve diğer aşamalarından eşit düzeyde sorumlu olduğunu beyan ederler.

Çıkar çatışması

Bu çalışmada yazarlar tarafından herhangi bir çıkar çatışması belirtilmemiştir.

Etik kurul onayı

Bu çalışmanın Etik Kurul Onayı, 09/04/2021 tarih ve 2021/50-13 sayılı karar ile Biruni Üniversitesi Girişimsel Olmayan Araştırmalar Etik Kurulu'ndan alınmıştır. Tüm sorumluluk yazara aittir.